

Photo Boiret - Hédé

N° 26 - 27

KROAZ BREIZ

MEZEVEN
GOUERE

1950

Roll Gouel ar Bleun-Brug 1950

d'ar gwener 4 a viz Eost

Devez ar Brezoneg

- 14 e Displegadennou
20 e 45 Breiz hag ar finvskeudennerez (Cinéma)

d'ar sadorn 5

- 9 e 30 Displegadennou
14 e 30
17 e 30 Degemer relegou ar Zent
21 e Nozveziou Breiz
C'Hoariva dirak an Iliz-veur
23 e Prosession ar goulou
24 e Oferennou hanter-noz

d'ar sul 6

- 8 e 30 Kenstrivadegou
11 e Oferenn - bred eskobel
14 e 30 C'Hoariva war leurenn Park ar Gernevez
18 e Prosession ar Sent
Bennoz ar Zakramant en iliz-veur
20 e 45 C'Hoariva e brezoneg

133644

KROAZ-BREIZ

MEZEVEN-GOUERE 1950 NIV. 26-27

1. Evit kement a zell ouz danvez-skrid ar gelaouenn skriva da rener Kroaz Breiz : Mr l'abbé Jean-François FALC'HUN, professeur au Grand Séminaire de Quimper (Finistère).

2. Evit kement a zell ouz Koumanantou ha profou, skriva da : Mr l'abbé Laurent BLEUNVEN, recteur, Plomelin, par Quimper (Finistère). C. C. P. 1266.53 Rennes.

PRIZIOU
Koumanant ordinal (eur bloaz) 350 lur
Koumanant a zikour 500 lur
Koumanant a enor 800 lur

BLEUN-BRUG 1950

e

KASTELL-PAOL

4-5-6 a viz Eost

BIBLIOTHEQUE
QUIMPER
COCESAIN

TAOLENN

Lizer an Ao : Eskob Fauvel da Rener ar Bleun-Brug	p.	2
Eur zantez eus hon amzer : Maria Goretti (Arzel Gervorvan)	p.	4
Ar bleunv adkavet (L. Gwegen)	p.	5
Ykamiz Penn-ar-Bed e gouelioù Paris (Y. J.)	p.	6
Breiz-Izel o kaero bro (L. B.)	p.	9
Sant Loeiz-Vari a Vontfort (kendalc'h) (Y. Tranvouez)....	p.	10
Dindan warez Itron-Varia-Lourd. (Mazo).....	p.	11
Le Santel Yaouankizou Breiz (Saig ar Go).....	p.	12
Korriged Sant-Herve (Saig ar Go).....	p.	13
Eun diviz etre Pipi ha Yann (Tonton Lom)	p.	14
Yann sot savet da Roue (Paotr Treoure).....	p.	15
Gwechall e Kewenn ha bremañ	p.	17
Tenzor an dintin-goz (Ab Sulio)	p.	19
C'hoariou	p.	20
Mat da c'houzout	p. 14	19 20

REVUE MENSUELLE

Ar merour : M. l'abbé BLEUNVEN
Recteur, PLOMELIN, par Quimper

Ti-Moulerer Riou-Reuzé.
RENNES

Eul lizer eus an Ao. 'n Eskob Fauvel diwarbenn

BLEUN-BRUG Kastell-Paol

5, 6, 7, a viz Eost 1950

Aotrou 'n Eskob Kemper ha Leon, an Ao, Fauvel, en deus kaset nevez 'zo, da Renner-meur ar Bleun-Brug al lizer a embannomp amañ warlerc'h.

Kroaz Breiz a zo laouen o kinnig he doujañs hag he amaoudegez vat d'an Eskob karet a ziskouez kement a garantez evit ar c'horn -Illiz a zo bet fiziet ennañ.

Al lizer a zo amañ, ger evit ger, evel m'eo bet skrivet.

Quimper, le 12 juin 1950.

Monsieur le Président du Bleun-Brug,

Je vous félicite pour le choix du thème central de votre congrès en cette année jubilaire : glorifier les vieux Saints qui ont implanté chez nous la foi au Christ et donné à l'âme bretonne de la presque île armoricaine cette première impulsion dont nous vivons encore.

L'histoire nous dit en effet que les vrais Pères du peuple breton ce sont les Saints moines qui l'évangélisèrent. Arthur Le Moyne de la Borderie termine son chapitre sur les moines bretons par ces lignes : « Dans l'œuvre civilisatrice qui fonda cette nation, la première part revient à l'idée chrétienne et à la discipline monastique. Les premiers agents de cette œuvre ce sont les évêques et les moines venus d'outre-mer. Ainsi, dans l'âme de cette nation, l'idéal chrétien sous toutes ses formes, le signe divin de la Croix a été gravé par eux à une telle profondeur que, depuis, rien n'a pu affaiblir cette empreinte sacrée.

La fondation du peuple breton d'Armorique est l'œuvre de nos vieux saints et de nos vieux moines bretons. Dans l'histoire des choses humaines, cette œuvre leur assure une gloire ineffaçable et dans le cœur de tout Breton une reconnaissance mêlée de respect et de tendresse, toujours vivante. » (Histoire de Bretagne, Tome I, page 259.)

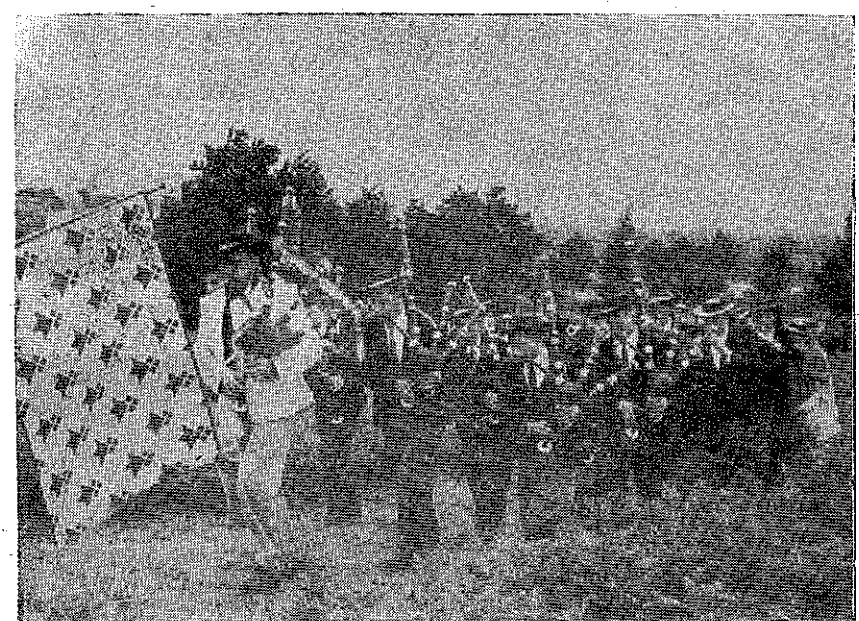
Grâce à votre congrès, les noms de Pôl, Tugdual, Brieuc, Malo, Samson, Melaine, Clair, Patern et Corentin trouveront dans l'opinion bretonne un regain de célébrité légitime et dans les cœurs bretons un renouveau de vénération et d'attachement salutaire. Au cours de cette immense « Troménie » qui sillonnera les routes de Bretagne, je suis certain que le clergé et les fidèles ne négligeront rien pour présenter aux précieuses reliques le témoignage de leurs fervents hommages.

Dirigeants et amis du « Bleun-Brug », vous aimez la Bretagne et la voulez prospère et chrétienne ; d'autres que vous sont jaloux de sa grandeur et de sa gloire, mais acceptent le divorce entre sa prospérité humaine et sa foi religieuse, ou n'envisagent les traditions chrétiennes que comme un élément de son folklore, se plaisant à mêler les vérités de la foi, les données de l'histoire et les légendes pieuses ou charmantes. Votre sens chrétien nous préserve de pareilles erreurs. Vous saurez montrer ce que la Bretagne doit à la foi catholique et les ressources qu'elle y doit puiser pour vivifier ses traditions, s'adapter aux exigences du présent et préparer l'avenir.

Puisse le succès de vos fêtes faire éclater aux yeux de tous que ce qui fait la beauté de la Bretagne c'est son âme croyante, celle qui a inspiré les bâtisseurs de nos calvaires et de nos cathédrales, celle qui passe dans la langue, les costumes seyants et modestes, les mélodies mélancoliques ou gaies, les processions et les pardons, les statues naïves de nos vieux Saints, et qui fait qu'aujourd'hui encore ce n'est pas là folklore de musée mais expression originale et vivante d'un peuple qui veut garder sa personnalité et apporter le tribut de ses richesses dans la diversité des provinces françaises.

Poursuivez votre effort avec persévérance ; vous trouverez des concours de plus en plus nombreux et de plus en plus généreux, et la Bretagne de demain sera, comme la Bretagne d'hier, fidèle à sa destinée providentielle : demeurer « au couchant du vieux monde » un noyau de chrétienté solide et un foyer puissant de rayonnement spirituel au service de l'Eglise.

Sent Koz ar Vro ho sikouro ha Sent nevez a zavo war Zouar Breiz evit an amzeriou da Zont.

SONERIEN KERAEEZ OUZ MENEZ LOKORNAN

Setu amañ roll ar prezegennoù a vezo roet e Kastell-Paol, evit goueliou ar Bleun-Brug, d'ar zadorn 5 a viz eost :

1. « LES HAGIOGRAPHES BRETONS », gant an ao. chaloni Batany, person Sant-Vaze, Kemper.

2. FURNEZ HA SPEREDELEZ HOR SENT BREIZAT », gant an tad Paol a Leon, eus Urz Sant-Frañsez.

3. « La STATUAIRE DANS L'HAGIOGRAPHIE BRETONNE », kaozeadenn gant skeudennou, gant Joz an Doare, eus Kastellin.

4. Al LEVRIOU « BUHEZ AR ZENT », gant an Doktor Dujardin, eus Lokornan-Leon.

Muioc'h a blas e vo er bloaz-mañ da zegemer an dud : deuit efa niverus da zelaou ar prezegennoù - ze : dudi ha deskadurez a zo d'o heul !

YAOUANKIZOU DRANT O VLEUNIA WAR ZOUEAR BREIZ

Eur zantez eus hon amzer :

Maria GORETTI

An darvoud a c'hoarvezas d'ar 5 a viz gouere 1902.

E kreiz ar « gwerniou pontinek » emaoamp. Ar gwerniou pontinek, 300.000 devez arat dezo, a oa douarou fall, e bro-Gampania, demdost da gêr Rom, en Italia; dizemhet int bet abaoe dre urz Mussolini...

En eun tiegez paour, fall evit ar yec'hed, e oa o chom eun intañvez, gant c'houec'h a vugale vihan; ar gosa, Maria, Maria Goretti, he doa 12 vloaz.

Maria a zo a-zevri o peñseliat dilhad, e kichen ar bugel diweza, kousket en e gavell. An dud a zo er maez, o torna fao. An heol a zo en e domma. Ar plac'hig yaouank a bed e ser labourat.

An nor a wigour : setu Aleksandr o tont, Aleksandr Serenelli, eur paotr a naontek vloaz. E dad, intañv, n'en deus nemetañ. Kollet eo dija ar paour-kêz paotr, devet gant tan ar youlou fall. Meur a wech en deus redet dija warlerc'h Maria. Met houmañ betek bremañ, he deus gouezet atao en em ziwall, gant harp ar bedenn hag an Aotrou Krist.

En taol-mañ avat, ne c'hell mui tec'hout...

Aleksandr, er maez anezañ e unan, a c'hourc'hemenn dezi : « Maria, deus war va lere'h ! »

Responst ebet!

D'an eil gourc'hemenn, Maria a respont krenn : nann !

Neuze, Aleksandr a glask he sach a maez eus ar gegin. Maria en em zifenn gant he holl nerz, eun nerz dreist he oad hag he galloud.

« Nann! Nann! emezi, eur pec'hed eo! Doue ne fell ket dezañ! Ma rez an dra-ze, ez i d'an ifern! Aleksandr, arabat eo dit!... D'an ifern ez i! »

Pell e pad an emgann... Abenn ar fin, e'hoant hudur ar paotr a dro e kounnar hag e kasoni. Digeri a ra e gontell. Dispourbellet eo e zaoulagad gantañ, leun a eonenn e c'henou. Ar plac'h paour a zo spontet-holl o welet peseurt torfed a zo o tont.

Met a vec'h m'he deus bet amzer da lavaret c'hoaz eun nann truezus, e koeuz warni ar taoliou kontell. Aleksandr a skoe « evel m'en dije skoet war eur penngos », a añzavas diwezatoc'h. Ar plac'h paour a c'halv he mamm : siouaz, gant trouz al labour, ne c'hell klevet...

Hep dale, Maria a gouez d'an douar, beuzet en he gwad. An torfetour, penn-follet, a dec'h. Met o klevet war e lerc'h eur glemmadenn skiltrus, e teu war e giz, hag e sank c'hoaz meur a dro e gontell en he c'hein. N'eus mui eus Maria nemet eur c'herf roget gant pevarzek gouli bras, hag hanter ziwadet.

Beo e chom evelato... Amzer da lavaret d'he mamm : « Ya, mamm, pardon a ran da Aleksandr. Er Baradoz e pedin evit ma teuio keuz dezañ » ... Amzer ive da zegemer Korf ar C'hrist er Zakramant, hag e teu an aotrou Krist da gerc'hat he ene glan ha nerzus.

Eiz vloaz ha daou-ugent a zo abaoe...

D'ar 27 a viz ebrel 1947, e teu hon tad santel ar Pab Pi XII da embann d'ar bed holl ez eo Maria Goretti Plac'h eurus. He mamm, 82 vloaz dezi, a glev embann ar c'helou meur, hag a bed he merc'h.

Etouez an dud ez eus eun all hag a bed gant muioc'h a anaoudegez vat : Aleksandr Serenelli ! Rak Maria he deus saveteet he muntre : distroet eo hemañ wardu an Aotrou Krist, Seiz-vloaz-war 'n ugent galeon en deus graet, ha goudeze en deus en em dennet en eur manati d'ober pinijenn. Tro en deus bet abaoe da zougenn testeni, edoug ar prosez barnet a Rom diwarbenn Maria, en deus kaset ar plac'hig d'ar bed all abalamour matale'he d'he glanded.

Epad ar bloaz santel-mañ, H.T.S. ar Pab Pi XII a zo fellet gantañ dis-
kouez d'ar bed pennfollet eur skouer eus ar c'hantved-mañ : d'ar 24 a viz
mezeven diweza, a tisklerie Santez ar plac'hig : santez Maria Goretti.

He mamm, beo c'hoaz, a heulias, en eur ouela daelou a levez, al lidou sakr adennas kement a dud da Rom ma voe re vihan plasenn veur Sant Per da rei degemer dezo holl... Epad ma sone trompilhou arc'hant Sant Per da rei da anaout ar c'helou mat d'ar bed, Aleksandr Serenelli, daoulinet en e gambrig a vanac'h, a veule Doue ha santez Maria Goretti, a verzerez.

Meulendi da Zoue hag a oar tenna ker brao ar mad eus an droug, ha rei da Gristenezed yaouank hon amzer eur skouer ken dispar a c'hlanded hag a were'hded, sklaer evel an dour ha skedus evel an ere'h !

Santez Maria Goretti, merzerez ar c'hlanded, pedit evidomp.

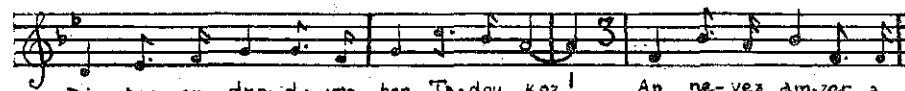
ARZEL GERVORVAN.

Ar bleunv adkavet

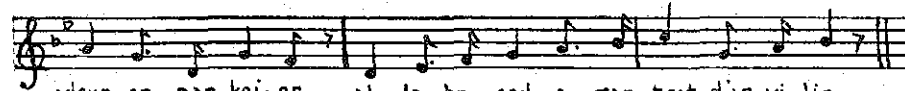
War eun ton koz
eus Iwerzon.

Dis- tro ga- nen- me , Ka- ti- lin , Ka- ti- lin !

Dis- tro en dro de vro hon Ta-dou koz! An ne-vez din-zer a

vleun er par-kei-er , al la-bou-sed a gan tost d'ar vi-lin.

I

Setu kals a vloaveziou 'zo tremenet :
pellaet omp bet an eil diouz egile !
Va c'halon a rann o veza divroet :
fellout a ra dezi beza karet !

Diskan

**Distro ganen-me, Katilin ! Katilin !
Distro en dro da Vro hon Tadou koz !
An nevez-amzer a vleun er parkeier ;
al laboused a gan tost d'ar villin !**

II

**Roit din ho torn ha kerzomp dreist ar c'hoajou.
Deomp pell diouz trouz ar Bed Koz dirollet !
Kanomp laouen ar garantez adkavet...
Te 'zo ar gaera eus an holl vleuniou.**

L. Gwegen.

Ykamiz Penn-ar-Bed e gouelioù Paris

Kroaz Breiz ne c'helle ket tevel an nevezenti bras c'hoarvezet e Paris e kreiz miz mae : bodadeg-veur yaouankizou kristen ar maeziou (ykam).

D'an 12-13 ha 14 a viz mae, ykamiz ar vro abez o deus lidet eno gouel o ugentvet bloaz.

Karet a rafemp, araok displega deoc'h ar gouelioù kaer-ze, poueza eur pellig war al labour graet gant an emgleo-ze en hor c'horn-douar a Vreiz-Izel.

Evel an holl emgleoioù, hemañ en deus bet ive poan o loc'hat met

« gant pasianted hag amzer
e teu dare ar mesper »...

Araok ar bloaz 1935 e oa amañ hag ahont kelc'hou-studi evit ar baotred yaouank : c'houezi a veze graet war an enklaskou, met n'oant heuliet nemet gant eun nebeudig paotred yaouank a volontez vat, a yae kouls all war araok digabestr diouz pennou bras ar J.A.C., a oa duhont e Paris, d'ar mare-ze ivez o klask o hent.

Epad an hañv 1935, setu an aotrou Fave, hirio person-arc'hbeleg Kastell « Paol, anvet gant an aotrou 'n Eskob da lakaat loc'h en Emgleo ar Yaouankizou. An ao. Fave, Breizad penn-kil-ha-troad, gwad Arvoriad en e izili, n'en deus ket trec'het e ouenn : evel ma 'z a e genvroiz war ar mor, daoust d'an amzer, da deurel o rouedou pe da droc'ha bezin war reier, hen a yae atao war e varc'h-houarn, dizamant ouz e gorf, eus an eil penn d'egile d'an Eskobti da hada e kalonou an dud yaouank ar goell kristen.

Rak n'eo ket en em c'hraet he-unan Obererez kristen ar Maeziou !

Ar baotred yaouank a veze gourdrouzet gant o c'herent, goapaet alie awalc'h gant an dud en dro dezo : « Trabaserien ! Petra a glaskit ? Petra ho peus c'hoant da ober muioc'h eget ar re all ? »

Gwasket evelse, ar baotred a fallgalone... Met an ao. Fave, skoazellet gant beleien eus an hevelep youl, a gennerze anezo. E vouez tomm a c'houneze a-grenn kalonou ar baotred : tridal a raent ouz e zelaou : « Heman, emezo, a zo eus hor gouenn : eul labourer-douar evelomp » ! Meur a dad a familh, bremañ etre tregont ha daou-ugent vloaz, am eus klevet o lavaret : « gwelet anezañ o tegouezout, peurvuia gleb-teil gant ar c'houezenn, eur mousc'hoarz war e vuzellou, a oa awalc'h evit rei deomp kalon da labourat, pa vezemp fallgalonet »...

A vec'h m'eo krog en e labour, setu d'ar 27 a viz here 1935, diou pe deir zousenn paotred yaouank eus ar parrezioù tro-war-dro bodet e Kleder, evit klask an hent... D'an 23 a viz du kement all e Kemper, evit bro Gerne.

E miz c'houevrer warlerc'h, diou retred, e Lesneven hag e Kemper, a vod seiz paotr yaouank ha pevar ugent, evit pedi ha dounaat o feiz.

Epad an hañv 1936, e weler bodadegou bras, e Kerdevot an Erge-Vras (200 den yaouank), e Lokmaria-Plouzane (200), e Lesneven (180).

Eus an 12 d'ar 15 a viz here 1936, e voe e Eskobti Kemper eur zizun a studi evit paotred yaouank ar maeziou : ar genta sizun eus ar seurt-se dre Vro-C'hall abez.

D'an 20 a viz kerzu, strolladou Kleder ha Gwitevede, evit al labour vat o deus graet hag ar youl o deus evit an amzer da zont, a zo kavet mat da veza strollet ouz J.A.C. broadel Paris : an daou rummad kenta e oant eus eskobti Kemper.

E miz ebrel 1937, e voe savet kenta kuzul-ren an Ykam en eskobti : ennañ e oa : Yann-Loeiz Palud, eus Gwitevede, penn-rener.

August Fave, eus Kerniliz.

Jermen Moal, eus Sant-Segal.

E miz ebrel 1939, setu gouelioù kaer e Paris, gant yaouankizou kristen ar maeziou eus ar vro abez. War ar 25.000 den yaouank bodet eno, ne oa c'hoaz nemet 361 deuet eus 58 parrez en eskobti. Emañ ar maeziou o tihuna koulskoude : gwelet a reont o nerz, prest int da vont war araok, da gemer ar plas a zo dleet dezo er vro, ar plas kenta er boan, el labour... met ivez en enor !

E pen kenta an hañv, e weler ivez bodadegou kals niverusoc'h en hor c'horn douar : evelse, e Kernitron-Lanmeur, e kaver 500 paotr yaouank eus bro Dreger !

Siouaz, setu ar brezel ! Ar re gosa eus ar baotred a zo galvet d'an emgann ; an aotrou Fave e-unan a zo galvet evel aluzenner ar zoudarded... Met, daoust d'al labour kresket war ar maeziou evit ar re a jom er gêr, daoust ive m'eo dibradet an darn vrasa eus ar Gureed d'ar brezel, e vez kendalc'het d'ober labour vat : ar baotred yaouank a ya war an hent merket gant o breudeur. Ne vez ket graet kals a drouz, met labour doun : Ykamiz a gemer poan da veza muioc'h-mui tud a zoare...

Epad pevar bloaz, an Alamaned o deus klasket mouda pep tra en hor bro. Met daoust d'an holl difennou, al labour a zalc'h en dounder : retrejou, studi, kelc'hou-studi, peri'hirinajou bras evit an dud yaouank e Kernitron, Rumengol, ar Follgoad, Ti-Mamm-Doue e Kerfeunteun...

A vec'h bannet an Alamaned er maez, e weler o toungen frouez ar pezh a zo bet hadet epad pevar bloaz, e kuz :

1944 : teir zizun studi e Tregastel, evit labour ar maeziou (10 paotr yaouank eus an Eskobti a oa eno).

— Gouelioù ar sportoù evit ar maeziou.

— Gouel ar gwiniz-hada hag ar gwiniz evit an Aoter.

1946 :

— Gouel dekvet bloaz an Ykam evit parrez Kleder.

— Muioc'h-mui a zizunvezioù studi.

— Bodadegou evit ar grennarded, ar baotred yaouankoc'hik.

— Er bloaz-mañ ive, an Ao. Fave a zo anvet da berson-dean Lesneven, a gwitao nebeut goude evit Kastell-Paol.

An Ao. Morvan, galvet en e blas, a gendalc'h gant an ero, digoret frank hag hir.

Kreski a ra muioc'h mui niver ar baotred yaouank a deu d'ar Retrejou ha d'ar sizunvezioù-studi, evit en em wellaat war o micher, ha dont da veza tud a zoare e pep tra.

1947 :

— Kenta kenstrivadeg soniou hag istoriou etre paotred yaouank ar maeziou... E Kerfeunteun, tregont den a zo deuet da zelaou !

15 mae : gouel dekvet bloaz an Ykam e Pleyben.

13 gouere : kenta gouel sportoù ar maeziou e Kastell Paol.

1948 :

— 8 c'houevrer : kenstrivadeg soniou hag istoriou. E Lesneven, ez eus pemp mil den o zelaou : hent a zo graet e berr amzer !

— Ar re yaouank a ra kestou dre ar parrezioù evit rei o c'halanna d'ar re glañv ha d'ar re baour en ospitalioù hag er parrezioù.

— Mizioù du ha kerzu : tremen a ra dre hor bro diskouezadeg an « ti war ar maez », savet gant paotred yaouank an Ykam, renet gant Paol ar Sauz eus Tregunc. Abaoe, an diskouezadeg-se he deus graet tro Breiz ha zoken tro ar Frañs.

— Ar vicherourien diwar ar maez a gemer o flas en Ykam.

— Gouelioù bras a zo savet a-dreuz hor bro evit traou an douar.

— Kelc'hou studi a zigor evit ar vevelien, gant Ykamiz, Ykamezed hag an M.F.R.

— Sizunvezioù studi niverus evit ar grennarded..

1950 :

— Kreski a ra atao ar studioù evit tud yaouank ar maeziou : ar

baotred yaouank deuet a ziavaez parrez, a vez degemeret, lojet hag alies bevet, gant ar familhou : evelse, e Lanmeur, Berrien, Poullaouen, Sant-Wazeg, Ploneis, hag all...

Emaomp degouezet gant derc'hent gouelioù bras an ugentvet bloaz, e Paris, ha graet eur zell en dro deomp...

Hada a zo bet graet, er boan, en anken... Poaniet ez eus bet war an enklaskou; meur a nozvez a zo bet berraet evit ar bodadegoù ! Met ben-niget eo al labour gant an aotrou Doue. Abenn bremañ, e weler an eost o tarevi...

An dud yaouank a oa en Ykam n'edont ket eno evit klask plasou mat hag enorioù, met evit deski o micher a gristenien hag a gouerien. Deuet int evelse da veza tud a benn, a galon, gwazed a zoare. E meur a barrez bremañ, o c'henvroiz o deus fiziet enno ren traou ar barrez, ar sindikajoù, awechou an ti-kêr, pe kargou all uheloc'h...

Hirio e c'heller gwelet en dro deomp tiegizioù kristen a zoare. Tri pe bevar a zo awalc'h evit rei an ton en eur barrez war bep tachenn, e keñver buhez ar bed all kouls hag hini ar bed-mañ. Ar pennou-tiegezh a vez gwelet o nevez alies o nerz, en eur gomunia, zoken en ofrenn-bred; sach a reont ar re all d'o heul... O ziegezioù n'eus ket enno muioc'h a vilhiji-bank, met muioc'h a levenez, a garantez evit an traou kaer, hag ar youl da vev evel m'eo dereat da vugale Doue.

Rak labour ar merc'hed yaouank a zo deuet da eilia hini ar baotred : o emgleo dezo a zo bet loc'het diwezatoc'h, met buanoc'h eo bet aet goudeze war araok dre m'oa endounet mat an ero evito gant ar baotred yaouank...

Va zoniñ oa konta deoc'h gouelioù bras Paris... Araok, am eus kavet mat displega deoc'h dre verr istor an Emgleo en deus graet kement evit gwellaat hor bro. Kenta tro e lavarin deoc'h penaos he deus bevet epad gouelioù miz mae eur vandenn dud yaouank eus hor Breiz, paotred ha merc'hed... ha n'oant ket bet c'hoaz keit-se diouz ar gêr.

(Da genderc'hel).

Y. J.

Spered ha Korf nerzus !

BREIZ-IZEL, O KAERA BRO !

O soñjal en holl velein nevez eus hor bro a zav, d'ar mare-mañ, ouz acter o illiz-parez, evit kana o ofrenn genta, ne c'hellan ket miret da lavaret ez eus, dre ar bed, broioù hag a zo karet muioc'h gant Doue eget broioù all; Breiz-Izel a zo unan eus ar broioù-ze.

E garantez, Doue en deus he diskouezet, dreist pep tra, o tegas d'hor bro gwechall beleien ha m'nec'h, o deus gwriziennet enni ken doun ar feiz kristen ma 'z eo cho-met atao birvidik, en darn vrasa eus hor parrezioù, daoust d'an holl varrou amzer kouezet warni.

Ar merk sklaera eo atao birvidik ar feiz hag ez eo Breiz karet gant Doue, ha n'eo kat an dud yaouank-se a vez dibabet enni ken niverus bep bloaz, da veuli e ano bemdez, ba da skigna dre ar bed holl kelou mat an Aviel ?

O welet ivez en deizioù-mañ kement a dud diavaez, frañsizien hag estren, o tremen dre hor bro, ne c'hellan ket miret kennebeut da lavaret ez eus, dre ar bed, broioù hag a zo kaeroc'h eget ar broioù all. Breiz-Izel c'hoaz a zo unan eus ar broioù-ze :

« Kaer an Arvor, kaer ar Mene !

Kaer eo hor Breiz, hor c'harante ! »...

Ma ne vije ket hor Breiz eur vro gaer, ha dont a rafe bep hañv, bernioù diavezidi d'he gwelet ?

Ha kaer eo hor bro ? Ya !

Kaer eo gant ar mor bras, a ra ker brao eur c'houriz c'hlas en dro d'he douar.

Kaer eo gant he c'hoajouhe, zorgennou, he gwez uhel.

Kaer eo hor bro gant al lann hag ar balan, a lak warni hañv-c'hoañv eur vantell alaouret.

Kaer eo hor Breiz gant he glazennou, he froenneier, he stanken-nou, à weler enno ar gwazennou dour o.

Kaer ha pinvidik eo hor bro gant he farketer, karget a zrevajoù a bep seurt, gant he c'hreier leun a loened pounner...

Pa ouezer en deus pep kornad douar e stumm hag e vraoentez disheñvel, piau a c'hellfe dislavaret komzou ar barz :

« War ar bed pa daolan eur zell,

'welñ bro par da Vreiz-Izel.

Ne welan hini kouls hag hi

'c'houlennfe ker bras meuleudi »...

Ha koulskoude, ar pezh a ra d'hor bro beza trec'h d'ar broioù all, ar pezh a zach wardu enni an estren, n'eo ket hepten ar mor, nag an douaroù, n'eo ket he aodou nag he c'herreg nag he heñchou kleuz disheoliet : an traou-ze, daoust pegen touellus int, n'int nemet, evel pa lavarfen, korf ar vro.

Ar pezh a ra d'hor Breiz beza ar vro gaer ha dispar ma 'z eo, eo he ene; hag e ene eo an holl arouezioù santel bet hadet ker stank, war he douar, gantdown ar feiz, a-hed ar c'hantvedou.

Ene Breiz, met bez' emañ en he hennteunioù, en he c'halvarioù, en en chapelioù, en he ilizoù, en holl destou beo-ze eus an amzerioù tremenet ha n'o c'haver e bro all ebet : rei a reont da anaout pebez kalon ha pebez spered a entame hon Tadou, ar Vretoned.

« Eur c'hras kaer ho peus bet digant Doue da veza bet ganet en eur vro evel hoch hini, a lavare n'eus ket peil eun den desket bras da bardonerien Santez-Anna-Wened.

Ni Bretoned, o chom e Breiz, ne anavezomp ket pegen bras eo bet hon Tadou dre o feiz hag o nerz kalon : ar re goz-se a luskellas he c'havell, ar Zent a reas he douar, an dud vras a zougas dre ar bed he fanniel.

Ne anavezomp ket kals gwelloc'h splannderioù hor s'hornig-bro : al labourou-ze, kizellet er c'hoad per er vein kaleta, hag a vez kavet awechou evel kollet el lec'hioù ar muia distro, betek e kreiz ar gouez...

Mezus awalc'h eo e rankfe an estren dont d'ober skol déomu !

Le Santel Yaouankizou Breiz

Ar ganaouenn-mañ a vezo kandaouenn-stur Breiziz yaouank er Bleñ-Brug : lavaret a ra petra o deus c'hoant ober eus o buhez war an douar-mañ, da rei dezi he holl zalvoudegez.

Gant glac'har, gant anken, bremañ evel gwechall,
paotred yaouank dispoet ha merc'hed didamall

a wel war Breiz-Izel
o tont meur a gleñved
a c'hell beza marvel
evit ar Vretoned.
Ni 'glask rei ar pare
d'hor breudeur, hep dale...
Sent koz hor bro garet,
grit ma chomimp bepred

aketus da zelaou mouezioù rust an deves,
a gemenn difenn bro, familh, feiz ha michez.
Rak evelloc'h gwechall, en despet da bep tra,
e karomp lavaret : « An deves da genta !

An deves da genta !
An deves da genta ! »

Gant lore'h ha gant dudi, bremañ evel gwechall,
paotred yaouank dispoet ha merc'hed didamall,

a gan a vouez uhel
hed-a-hed an heñchou,
e chomint holl fidel
da vont war ho roudou,
e skeul ar zantelezh.
Hag edoug hor buhez,
Sent koz hor bro garet,
grit ma vezimp bepred

aketus da zelaou galv an Aotrou Doue,
Krouer ha Mestr ar bed, hon Tad hag hor Roue.
Rak, evelloc'h gwechall, en despet da bep tra,
e lavaromp bremañ : « Santelezh da genta !
Santelezh da genta !
Santelezh da genta ! »

Gant feiz ha karantez, bremañ evel gwechall,
paotred yaouank dispoet ha merc'hed didamall,

ha zoken bugale,
gant eur gwir levez,ez,
a gred ober al le
da stourm hed o buhez
evit difenn ar feiz,
gwir deñzor douar Breiz.
Sent koz hor bro garet,
grit ma chomimp bepred

aketus da ziskouez pegen dous eo d'an den
anaout ar gwir Doue ha plega d'e Lezenn.
Evelloc'h-c'houi gwechall, ma karit hor selaou,
e lavarimp eun deiz : « Ar gwir 'zo trec'h d'ar gaou !
Ar gwir 'zo trec'h d'ar gaou !
Ar gwir 'zo trec'h d'ar gaou ! »

Saig ar GO.

KORRIGED SANT HERVE

Danvez ar varzoniezh-mañ a vo graet anezi eur pezig-c'hoari evit Bleñ-Brug Kastell Paol. Ar vugale eus Kelc'h keltiek Lokorn-Kerne eo a zavo war al leurenn evit he displega : « Korriged » a zoare e vezint, sur awalc'h !

Hogen, Herve, mab Rivanon,
savet e karantez Doue,
a zo ken dinamm a galon
mar deo skouer an holl vugale...

Met kaer he deus eur vamm poania gant he bugel,
n'hell ket mirout atao na vefe penn-avel.
Rak, siouaz, labour an diaoulou
a zispenn labour ar mammou...

Hag eun devez eta, bugale pennoù fall
a gred ober goap ouz Herveig an dall.
« Dallig, emezo, lavar deomp
pet vi koukoug a zo ganeomp » ?

« Dallig, dallig, gwell eo c'hoari
eget koll amzer o pedi » !

Met e kalon Herve n'eus nemet madelezh.
Prest oa da bardoni, ken bras e garantez.
Hogen, gant glac'har koulskoude,
e lavaras a-berz Doue :

« Pelloc'h, war va daoulin, mont a rin da bedi.
Evel Jezuz, gwechall, e karfen pardoni...
Nemet keuz ho pefe d'am beza gwall gaset,
holl gant justiz Doue c'houi vezo kastizet.
Daoust ma n'ho kwelan ket, e welan koulskoude
o tiskenn warnoc'h-holl gwalenn-kastiz Doue...
Koz e c'hellit beva,
bras n'hellit ket beza...
Abalamour d'ho pec'hed
e chomoc'h kornandoned... »

Ar varzed hag hon tud koz
a gont e weled diouz an noz,
e-kreiz al lanneier, ouz kern ar menezioù,
hag el lec'hioù gouez a gaved er maezioù,
Korriged o tañsal,
o lammat, o fringal,
hag o kana kenetrezo
kanaouennoù garo.

Ar re-mañ eo marteze
Korriganed Sant Herve.

Saig ar GO.

Eun diviz etre Pipi ha Yann

PIPI. — Ac'hanta, Yann, penaos emañ kont ganez ? Mont a ra mat ?

YANN. — Ma kav dit. Pipi gêz ! Goulenn a rez ! Tri skoed en timbr da gas eul lizer dre ar post ! N'oa ket troet kals da skriva araok, nemet evit lavaret ar « bloavez mat ». Er bloaz-mañ avat e chom'n hep ober ; rivinet e vefen a-hend-all !

PIPI. — Gwir a lavarez, hag e rez ! Met ken tost-se out ? Me 'zoñnje din 'poa gounezet bilhiji awalc'h o werza ker da amann da dud kêr a yae betek du-ze da glask kaout eun tammig tra diuz da c'hellout lakaat war o zamm bara. Ha da gezeg, kavet 'poa sao dezo warlene, neketa ?

YANN. — Fei, ya vat ! Met c'hoariet ez eus bet din eun dro lous gant paotred vrao Paris. Bewech ma teuen abenn da zastum pemp mil lurjou, e cheñchen anezo evit kaout bilhejou bras, re bemp mil lur, te oar ; ha, paourkêz Pipi kouls e ve bet din ober tan ganto ! Ar bras anezo am boa kuzet ken mat all ma n'am eus kavet anezo nemet re ziwezat ! Chomet int war o c'hement all, ha bremañ e ve kouls din-me o rei d'unan bennak da bapera ar mogerioù ganto, ma kar !

PIPI. — Meur a hini ac'hanomp war ar mêz a zo bet tapet berr evelout pe e giz all, re wir eo ! Ha kavet ez eus bet tud da c'hoarzin goap diwar hor c'houst. Ar re-ze n'ouzont ket e paeomp ker an traou a bre-nomp e kêr gant arc'hant hon amann ha gwerz hon ed hag hol loened !

YANN. — Kement a draou a ranker da gaout war ar mêz ! Dil-had, botèier, ha me oar-me petra, ostilhou ivez da labourat. Boued hon eus, a drugare Doue ; gwasoc'h o defe reou all da lavaret, se zo gwir... Met pa glevan c'hoaz komz eus eur brezel all, neuze ez an sot. Petra dalv deomp labourat ?

PIPI. — Ya ! Me 'gav din eo skuiz an dud : ne c'houlennont nemet peoc'h, labourat e peoc'h ha kaout trawalc'h. Nemet ne vezont ket lezet ! Ni, paourkêz Yann, n'omp nemet tudigou dister war an tamm douar-mañ. Brezel a zo bet a viskoaz ; warlec'h ar brezel triouec'h, hag a dlîe beza, sañset, ar brezel diweza, — re a skiant a oa deuet d'an dud, a lava-rent ! —, ez eus bet gwelet eur brezel gwasoc'h c'hoaz, ha pa zoñjan en hini a zo da gaout...

YANN. — Ar vombezenn atomik eo an hini wasa ! Petra 'zo da c'hortoz digant hounnez ? Skubet e vo tud c'hoaz diwar an tamm douar-mañ, ma ne deu ket an dud da furaat !

PIPI. — Ba ! Yann, lak eur c'hornad, ha kouch ar butun er fornigell keit ha m'emaout ganti. Pa ne vo ken, ne vo ken ! Bevomp atao, pa n'omp ket evit cheñch netra ! Ker ar butun, ker ar vuhez, ker pep tra ! Met war ar mêz emeur ar gwella, keit ma ne vimp ket laket da baea an êr vat emaeomp o lonka bremañ evit netra !

Tonton Lom.

MAT DA C'HOUZOUT

Retret Unvaniez Speredel Breiz

Retret UNVANIEZ SPEREDEL BREIZ.

Retret Unvaniez Speredel Breiz a vo prezeget e brezoneg er Salioù Bihan, e Gwengamp, eus ar gwener 18 a viz eost d'abardaez, betek ar meurzh 22 goude an oferenn.

Graet e vo evit ar merc'hed dizemez pe zimezet hag a c'hell degas ganto o bugaligoù, mar deo aesoc'h dezo.

Devez ar zul, 20 a viz eost, a vo hini U.S.B. a-bez, da lavaret eo e c'hell ar wazed dont ivez en devez-se.

M'hoç'h eus soñjou da ginnig evit danvez ar prezegennou pe draou all, pe diskleriadurioù da c'houlenn, skrivit dioustu d'an Itr. Madalen Sant Gal a Bons. — Roit dezi ivez anioù ar merc'hed a c'hellfe beza pedet ganti da zont.

Er bloaz-mañ e c'hellor loja muioc'h a dud en ti, hag e vo aesoc'h a ze. Spi ez eus eta e vo niverusoc'h an dud hag e raio ar Retred kement a berz hag e 1946.

Kemennet gant an Itr. M. Sant Gal a Bons.

Yann zot savet da Roue

E kichen Lokournan-Leon gwechall, en eur maner koz, e oa o chom eur Markiz hag en doa tri mab, en oad da zimezi : Jilez, Jakez ha Yann.

Jilez a oa desket bras : ouspenn brezoneg, e ouie galleg, latin, gregaj, saozneg ha leun a draou all.

Jakez a oa desketoc'h c'hoaz : ouspenn brezoneg ha galleg, latin ha gregaj ha saozneg, e ouie mat lezennou ar vro. Gouest oa d'ober eun alvokad !

Yann avat n'en doa tamm deskadurez ebet. Ne ouie netra. Setu m'oa lesanvet gant an holl : « Yann zot ». Met Yann a grede dezañ n'oa ket sotoc'h eget eun all.

Eun devez, merc'h ar roue Konomor, o chom e palez he zad, e kichen Brest a gasas an tabouliner da embann dre ar parrezioù tro-war-dro : « Merc'h ar roue Konomor a zimezo dizale. Hag evit pried e fell dezi kaout eun dijentil distagellet mat. Rak-se, ar baotred yaouank a gav dezo int barrek da varvailhat, a zo pedet da zont d'he gwelet en he falez, ha d'ober ganti eur varvailhadenn, d'an deiz-mañ 'n deiz ».

Jilez ha Jakez o doa klevet an tabouliner, hag epad eiz devez edont o daou o trei hag o tizrei en o spered ar c'homzou kaer a lavar-fent d'ar briñsez pa'z afent d'he gwelout. Ha pep hini anezo a zoñje : « Din-me e vo merc'h ar Roue » !

D'an deiz merket edont er maner koz, gwisket en o c'haera, o vont en hent war loen. Rak o zad en doa roet pep a varc'h dezo, eur marc'h du-pod da Jilez, hag eur marc'h gwenn-kann da Jakez.

Leun a dud a oa o sellet outo...

Kenta ma voe gwelet o tont ivez... Yann zot !

— Da belec'h ez it ? Da belec'h ez it ? eme Yann d'e vreudeur..

— Da c'houlenn merc'h ar Roue da bried. An tabouliner a zo bet aze eiz devez 'zo... N'az peus ket klevet ?

Hag e kontont dezañ ar pezh en doa inkantet an tabouliner.

— Ha me, eme Yann, perak ne 'z afen ket ive da c'houlenn merc'h ar Roue ?

— Te zo re zot eme Jilez ha Jakez.

— O ! Me oar marvailhat brao ive, pa garan, eme Yann. Va zad, roit din ivez eur marc'h da vont da Vrest.

— Nann ! paourkêz Yann, eme ar Markiz. Te n'out na desket na fur awalc'h !

— Mat, eme Yann, pa ne roit marc'h ebet din, me 'yelo war gein ar bouc'h a zo aze er c'hraou. Henez a zo din-me, pegwir me eo a ro boued dezañ. Ha gouest eo d'am dougenn betek Brest.

Ha dioustu e tistag ar bouc'h, ha iao war e gein !

Ne voe ket pell evit paka an daou all : evel an avel ez ae ! An dud a c'hoarze ouz e welet, met Yann ne rae van ebet.

Abenn eur pennad e tiskenn diwar gein, hag e tastum eul labous maro, eur frao kavet gantañ war an hent bras. Hag e sav adarre.

— Hep ! eme Yann d'e vreudeur. Sellit 'ta petra am eus-me kavet : eur frao !

— Hag e tiskouezi honnez d'ar briñsez ?

— A c'hellit kredi avat !

— O ! te 'zo sot !

Eur wech all c'hoaz e tiskennas, hag e tastumas en dro-mañ eur votez-kerne, aet al ler diwar-ni.

— Hep ! eme Yann, sellit 'ta paotred ! Eur votez-kerne !

— Hag e tiskouezzi hounnez d'ar briñsez ?

— A c'hellit kredi avat !

— O Te 'zo sot !

Evit an drede gwech e tiskennas, hag e tastumas eun dornad pri melen, ken fin ha ludu-butun.

— Hep ! eme Yann : pri melen, kavet ganen er foz !

Ar baotred all o doa mez gant o breur. Ha se tu i brouda kostou o c'hezeg gant o gwentrou, ha d'an daoulamm-ruz etrezek Brest.

Eun eur araok Yann ec'h errujont e palez Konomor.

Eno oa bodet ha renket dirak an ti eun toullad paotred yaouank o c'hedal pep hini e dro da vont dirak ar briñsez.

Siouaz ! Dall ha mut e teuent da veza pa 'z aent en ti, ha pa welent eno ar seiz, ar vouldou, an arc' hanteri hag an aouraj war an holl arrebeuri, sklasennou ha taolennou bras dirak o fenn, hag e kichen ar briñsez, azezet-hi war eun tron uhel, tri skrivagner karget da skriva ar pezh a lavarfent... Ne gavent ger da lavaret !

Hag ar briñsez a lavare dre ma teuent :

— Er mêz, mat da netra ! Er mêz, mat da netra !

Pa deuas tro Jilez, hemañ a rannas eur gerig :

— Amañ eo tomm avat ! emezañ.

— Ya ! eme ar briñsez, va zad en deus graet tan er fornez evit poaza eur yarig.

— Heu ! Heu !... eme Jilez.

Hag ar skrivagnerien a skrive : Heu, Heu !

Ne rannas ger all ebet.

— Er mêz, mat da netra, eme ar briñsez.

Pa deuas tro Jakez, hemañ ivez a rannas eur gerig :

— Amañ eo tomm avat !

— Ya ! eme ar briñsez, va zad

en deus graet tan er fornez evit poaza eur yarig.

— Penaos ? Penaos ? eme Jakez. Hag ar skrivagnerien a skrive : Penaos, Penaos ?

Ne rannas ger all ebet.

— Er mêz, mat da netra, eme ar briñsez.

Kenta ma voe gwelet o tont er poiz va Yann zot war gein e vouc'h :

— Hep ! eme Yann, me eo !

An dijentilou o doa bet o zac'h, mar doa teñval o fenn, a ziroufennas eun tamm o zal ouz e wellet. C'hoarzin a rejont zoken a leiz-kof.

Yann ne reas van ebet... Diskenn a reas diwar gein ha staga e vouc'h ouz eur wezenn.

Pa voe deuet e dro, iao er palez dirak an dimezell gran.

— Amañ eo tomm avat ! eme Yann.

— Ya ! eme ar briñsez, va zad en deus graet tan er fornez evit poaza eur yarig.

— Poaza eur frao a c'hellfed ivez ? eme Yann. Ganen-me ez eus unan amañ, sellit !

— Ya ! madik awalc'h emezi, ma vije da vihana eur pladig ben-nak da lakaat dindani.

— Ganen-me ez eus unan, sellit, priñsez : eur votez-kerne, aet al ler diwarni !

— Madik awalc'h adarre, ma vije da vihana eun tamm lipig ben-nak da lakaat ganti.

— Ganen-me eus, sellit, lipig melen leun va godell !

Hag e tiskouezas ar pri melen, en dra ma skriva ar skrivagnerien e respontou kaer.

— A ! eme ar briñsez, te avat a zo distagellet a zoare ! Ha dit-te, paotr yaouank, e roin va dorn, ha va c'halon, ha va rouantelez !

Ha setu aze penaos e savas Yann zot da roue war dron ar roue Konomor !

Paotr Treouere
(hervez Andersen)

Gwechall e Kerwenn... ha breman

Lennet am eus dirak mignoned koz ar pennadou skrid : « Gwechall e Kerwenn ».

— Mat eo, emezo, derc'hel testeni evelse eus an amzer dremenet, ober eñvor eus ar c'hentadon, displega o doare beva, o ferziou mat... Ac'hano ho peus lec'h avat da denna kenteliou evit ar yaouankiz ! »

Evit echui, klaskomp eta lakaat skoaz ha skoaz « hirio » ha « dec'h ».

An douar.

Hervez ar c'hrenn-lavar : « an douar a zo re goz evit ma rafed goap outañ ».

Atao eo bet ret e dreije drempa, e c'houennat. Pa ne gemer ket an den a boan, e barkeier a vez paour, leun a louzeier fall. N'eus netra a nevez war ar poent-se.

Hirio an douarou a vez troet pisoc'h, aliesoc'h. Prenet e vez kals muioc'h a ludu da skuilh warno.

Gwelet a reomp ive bremañ kleñvejou hag amprevaned a bep seurt ha ne oant ket anavezet gant hor gourdadoù. An amzer e-unan a zeblant enep deomp.

Gant poania a zoare, hon tadou a eoste traou yac'h ha puilh. Er gwerimier dister zoken e veze patatez a verniou, evel eur vengleuz, ha morse hini glañv ebet.

Bremañ e seblant breina an drevajou. Daoust hag ampoezonet e vefe an douar ? Daoust ha gwalinier an neñv a zo deuet holl d'hor c'hastiza ?

Teillat, arat, netaat, eosti... setu ar penn hag al lost gwechall : netra muioc'h. Kenderc'hel a reomp gant al labourou-ze. Hogen, nebeut a dra int hiviziken e skoaz labourou nevez a rank pep hini kas da benn... dindan boan da veza rivinet. Ar c'hleñvejou, an amprevaned, c'houllad a bep gouenn, a dag pep tra : eost, patatez, ruta... Ret eo teurel evez, louzaoni hep ehan.

Mantrret e vefe tad-koz o welet kement all !

Al labour.

Hep mar ebet, hon ostilhau labour douar a zo aet war well. Evit pep labour kouls lavaret, aradeg, foenn, eost... ez eus mekanikou nevez da skañvaat hor bec'h. Stadoù hag heñchou a zo bremañ e stad welloc'h ; rouez eo ar c'harterioù a jom er vuilhenn.

N'eus nemet wardro ar jatalerez hag e chomfemp damheñvel ouz gwechall, rak dont a ra ivez nevezentioù amañ. Gant ar jatal e vezo pell amzer c'hoaz nerz hor c'horn bro.

Evit ar peurest a labourou, e kavomp

ostilhau a vez graet ganto bremañ bua-noc'h, gwelloc'h ha dihoanioc'h.

Eun nec'hamant a deu koulskoude !

E pep tiegez, goude beza dilezet an ostilhau koz, hag an doareoù d'en em denna gwechall, e vez ezomm mekanikou evit louzaoui, medi, dorna, tenna patatez, hag all... Bras eo ar mekanikou-ze, ha ker spontus e vezont paet ; ha c'hoaz darn ne labouront nemet eun nebeut euriou bep bloaz.

Pep tiegez a zo hag a vezo dic'halloud da bremañ an holl ostilhau a rank implij : ar re-mañ a zav buan eun dalvoudegez dreist hini an tiegez e unan.

Ret eo eta en em glevet gant eur strol-lad, prena e boutin, beza kenlodenner hepken war gals traoù, ha gedal tro alies...

Setu eun nevezenti vras !

An tiegez ne c'hell ket mui beva e unan, evel eur rouantelez disparti. Ar mestr ne c'hell ket kas e stal en dro, d'e c'hiz. Dre gaer pe dre heg, pep hini a zo stag ouz ar re all : sikouret e rank beza ; rei sikour a rank ivez.

Dre-ze e sav emgleoioù a bep seurt dre hor mêzioù. Dreizo e teu an dud d'en em harpa, d'en em sikour an e il egile. Ra deuint evelse d'en em anaout gwelloc'h ha d'en em garet muioc'h !

Ar lezeñnou.

Al lezeñnou n'o deus ket degaset gwellaenn el labour douar, pell ac'hano ! Ar gouarnamantoù a gemer atao muioc'h eget na ront, war ar mêz dreist-holl. Bro-C'hall a zo dindan galloud paotred ar c'hêrioù : evit ar rummadoù-mañ eo e vez aozet al lezeñnou.

Re a lezeñnourien o deus ankounac'haet eo ar mêzioù eienenn ar vuhez. Pep pinvidigez, traoù, boued, tud a ziwan eno evit ar vro. Dall eo al lezeñnourien : ne welont ket ar wirionez-se.

Diskiant awalc'h e teuent da veza evit klask reizha pep tra, zoken ar pezh ne zell ket outo. Muioc'h-mui e lakaont e karg ar gouarnamant eur bern labourou. Dinec'h eo e vezint atao evelse ker meurbet, ha peurliesha graet fall.

Astenn krabanou ar gouarnamant war an traoù ha war an dud a zo forani-madoù ar vro, degas sammou pounner war an holl, bihanaat ha dinnerza pep unan, en diwez...

Ober dispignou dizoare, dreist pinvidigez ar vro, a zo rivina an holl. An arc'hant a goll e dalvoudegez : ar stal a ya da stalig...

Prezegennou kaer fors pegement! Ya! Met an dud n'int ket eurusoc'h!

Kañfarted a gemer poan da rei sikou-riou, da ingala arc'hant hep reiz, da bourvel an debri, an eva, an ebatou, Ne roint biskoaz awalc'h! Lakeomp zoken e c'hellfent leunia kof pep unan : daoust ha graet o devefe an euruset? Evid al loe- ned eo evelse, marteze. Evit an den eo disheñvel : muioc'h e c'houlennno hepred, rak e galon hag e spered a ya klañv, pa vez pellaet, evel ma 'z eo, diouz ar feiz, ar familh, ar vicher... Ni a zo tud : ar renerien a dlefe gouzout n'eo ar c'horf nemet eul lodenn eus an den.

An dud.

Paotred ar bloaz naontek-kant n'oaant ket heñvel-tre ouz ar re a vev bremañ. Darn a lavar : lezennou kablus eo o deus degaset ar c'hemm. Evit darn all er c'hontrol, an dud eo a zo kemmet, hag al lezennou a zo troet evelto. N'eus fors!

Moat a ra kuit ar beva sioul, dizoursi, en tiegez. Eno, evel en eur rouantelez, ar mestr, gant tud niverus, — alies diou familh — a rae d'e c'hiz. War ar stal e veze kavet pep tra. An ezommu a veze dalc'het bihan. Heuliet a veze dreist-holl reolenn an amzer, en eur garet ar gizio fur. Eurusted a skede war ar mēz.

Bremañ, an tiegez a zo deuet da veza eur stal etouez staliou all. Hualet eo muioc'h-mui gant lezennou ha reolennou ar gouarnourien. Ar mestr, en eur goll e frankiz, a deu da zinnerzia, da fallgaloni : gourc'hemennet eo dezañ pe- tra ober, penaos, peseurt lodenn rei e gwerz, war he briz... Senti a ra peurlies a ouz reolennou diniver. An arc'hant a ruilh founnus : kerkent deuet, ez a e mizou nevez, e tailhou didalvez... An derzienn a zebant krog en darn vuia.

Arabat kredi ez oun eur « bolomm », enebour da bep tra nevez! Pell ac'hano!

Hogen, gwelet a ran teir nevezenti e tud va bro : eur wellaenn, hag a zo an unvaniez a ren etrezo, kaeroc'h bemdez; diou fallaenn : kleñved an arc'hant, ha kleñved an nevezentiou a deu da zalla hiniennou.

Emgleoioù stank ha nerzus a skign dre hor mēzioù. Ret oa! Hirio, labourat an tiegez a zoare n'eo mui nemet an hanter eus kefridi al labourer douar. Stourm a ranker ouz enebourien ar mēzioù, ouz mennoziou meur a lezennour. Dastum drevajou eus an dibab, kaout gounidegez kaer, ne dalvez ket nemeur a dra ma teu traou a ziañvez bro da bilat ar prizioù, lezennou da huala al labourer, tailhou da c'houlonderi ar yalc'h.

Eur gwaz a ren e diegez evit ar gwella : en e garg emañ; graet en deus dre-ze an hanter eus e labour.

An hanterenn all eo : difen ar vicher, dere'hel frouez ar boan. Evit al labour- mañ, eun den e unan a zo dinerz : dre en em glevet, en em zikour, eo e vo kaset al labour-ze da vat. Harpomp eta hon emgleoioù, dibabomp renerien a goustians ha goueziek, kennerzomp ane- zo e pep doare.

Eun dra vat eo gounit arc'hant dre labourat, gant ma vo implijet erylant an danvez ha sikouret ar reuzeudig. Eur c'hleñved eo karout re an arc'hant, ber- nia anezañ evit ar blijadur da veza pin- vidik pe da gemer pep aezamant. « An arc'hant a zo eur mevel mat, met eur mestr fall »!

Eun dra gaer eo degemer traou nevez, implij ostilhou eus an dibab, gant ma skañvaint ar boan, ma wellaint stad an dud, ma kresko dreizo euruset pep hini hag an holl. Ma prenit eur mekanik gant ar mennoz hepken da heuilh ar c'hiz, da ober muioc'h a labour, da greski ho kounidegez, n'ho peus degaset gwellaenn ebet : ar c'hontrol eo! An den eo a gont, ha nann an traou!

Ar re hag a zo tud e gwirionez, o c'houzout n'eman ket o diwez er bed- mañ, a laka e giz diazez da bep tra. AR GARANTEZ.

H. GREFF.

NOTENN. — Gant an niverenn-mañ, eo echu ar renkennad pennadoù skrivet gant H. Greff diwarbenn ar vuhez e Breiz bremañ ez eus wardro hanter-kant vloaz. Kals lennerien o deus lavaret deomp pegement eo bet plijet dezo ar skrid-ze, a jomo eun testen talvoudus evit an amzer da zont Bennoz Doue eta d'an ao. Kreff a berz holl lennerien Kroaz-Breiz!

En niverennou da zont ec'h embannimp eur rummad pennadoù al diwarbenn al labour-douar : an danvez anezo a zo skrivi- vet pell 'zo; met an Ao. Becot, anavezet mat gant yaouankizou Breiz evit e gen- telioù talvoudus, en deus o c'hempennet hag o staget, dre e notennou, ouz an amzer-vremañ. Dre-ze, fiziañs hon eus, e vint talvoudus evit ar gouerien a fell dezo leunia o spered war o micher.

K. B.

TENZOR AN DINTIN-GOZ

(KENDALC'H)

Fañchig Kideller, deuet pinvidik dre zineizia tenzor e dintin goz, a zo bre- mañ o klask dimezi gant Soazig Maner- ar-C'hoad, nac'het outan gwechall gant Janig, mamm ar plac'h yaouank. Soaz ar Balbouz, eur gwall-deod, he deus prometet dezañ he sikour.

Eun devez, edo Janig Maner-ar-C'hoad o sabati hag oc'h en em glemm er c'hanndi : tregaset oa, abaoe eur pen- nad amez, o welet e tostae termen hé lizer-ferm hep na vije meneg ebet d'e renevezi Dre-ze e chome dalc'h-mat en entremar da c'houzout ha roet e vefe dezi he dilez, pe get, gant ar perc'henn nevez...

Soaz ar Balbouz a oa war al lec'h. War ar marc'had, he doa lakaet, hep e zoñjal, eur bannac'h re vras a hini- kreñv en he rouzig, abarz dont d'ar poull! O klevet Janig o sabati, e vrizas he mourennou, hag e tremenas, evel eur c'haz, he zeod hir war he mourrou ledan war astenn. Neuze avat e stagas gantil

— Ma karfes, sodez a zo ac'hanout, pa rankan lavaret dit da ano mat, ne vijes ket dilloj... er penn-mañ an amzer! Sis- makou ha bidennou, tra ken, eo ar pez emacout o paouez da gonta deomp aze, Janig! Te c'hoari ganez evel gant bioc'h Fañchig ar Brabañser, mervet gant ar zec'hed e kreiz ar sterig!

— Brao eo lavaret an dra-ze, Soaz, a eilgerias Janig! An hini he deus eur verc'h vat a zalc'h mat dezi. Ha kouls all, amzer he deus da zimezi!

— « Amzeri ne dalv ket eun hollvad; eun hollvad ne dalv netra! » Pa vez dare ar berenn eo mall he debri... Mirout ouz eur plac'h da zimezi a zo he derc'hel da louedi, eme Zoaz! a droc'has Janig. An hini a glevfe houmañ, ar genou tarlez- mañ!

— Lezel da verc'h da zimezi gant an hini a zo sot ganti, hag hi sot gantañ, genaouegez a zo ac'hanout! Dre da faot eo mar deo kignet da spered gant ar vorc'hed. Aze eo out aet e gaou, paour- kêz Janig! Ya 'vat, oc'h ober gaou ouzit da unan, e rez gaou ouz da verc'h hag ouz fura den a zo er barrez-mañ. E pelec'h emañ da spered ganez 'ta?

— Rei va merc'h d'ar brichin-ze!

— Ya! Pe ahendall emacout dilloj, Janig, a lavaras Soaz gant eur vouez karget a vel. Aze e rankez plega pe derri... n'eus ket nann da lavaret: Gwell ar wialenn a blego eget ar wialenn a dorro!

— Va merc'hed yaouank din-me n'eo ket goulenn a ra diouer dezo!

— Pa lavaran dit, eme Zoaz, eo sot Fañchig ha Soazig an eil gant egile!

— O mat! Beza Soazig sot gant an neb a garo. Pa vo aet skuiz e tizodo! Petra a rin-me dezi!

— He lezel da zimezi gant an hini a blij dezi, Janig, a youc'has diwar he maen-gwalc'hi Mari Baour.

— Sur avat, kamambre! eme d'he zro Soaz Pokmamm, en eur zével he golvez er vann.

— O! lez anezi, eme Marivon ar Marj; bremaik pa ranko mont war zevéz e wellaio dezi! En doare-ze e tesko petra eo mont etouez an dud da c'hounit he bara! Kerse e kavo da Vaner-ar-C'hoad!

— Anat eo dezi erylant ne lezo ket Fañchig an traou en doare-ze, eo moarvat, a gen- dalc'has Soaz ar Balbouz.

— Din-me eo e vezo ar gwasa, eme Janig. Ha da c'houde holl, kement-se ne zell ket ouzit, Soaz ar Balbouz, ha...

— Ma n'eus ket muioc'h a valbouz ouzit eget n'eus ouzin, eo brao dit, satordistac'h, eme Soaz, dichek! Pez fall ma 'z out! Lambinore! Poltred an douar skornet!

— Che! Soaz, lavaret e vefe graet ouz da glevet o kaozeal, emañ ganez an toul- lou hag an nozelennoù! Arc'hant az peus bet adarre'ta digant Fañchig, da vreutaat evitañ! Emaoun ganti bremañ! N'eo ket souez e vefe kel lipons da c'henou er vintinvez-mañ, tamm kazeg ambil!

Edo ar zoubenn o vont da drenka gant an diou wreg, kel lemm ha m'edo an troc'h ganto : ar golvizier a oa savet er vann, prest da lopa. Evit brud vat ar c'hannerezed, e teuas Mariig ar Stoubenn a benn da virout ouz an taolioù golvez hag ar sach-bleo.

An taolioù-teod a gendalc'has c'hoaz koulskoude... Janig ne c'hoarzfe ket kals, eme unan, pa ranko mont da ober lienenn dindan an dud Gwelet a rafe ha ken plijus e o senti ha gouc'hemenni... Deski a rafe petra eo debri bara difounn hag ober gwadegenn-voan da goan, eme eun all...

Janig avat he doa graet eur skoulm war he zeod : awalc'h en doare-ze!

Leun he c'halon gant ar flipajou, dare da stlaket gant he c'hounnar, e teuas abenn da deurel he dilhad hanter-wasket er garrigell, ha da gemer hent ar gêr... (Da genderc'hel).

AB SULJO.

MAT DA C'HOUZOUT

Kamp ar Vrezonegerien

Kamp ar Vrezonegerien a vo dalc'het er bloaz-mañ e PLOUENAN (Bro Leon), eus ar 7 betek an 20 a viz eost.

Evel er bloavezioù all e vo degemeret ennañ an holl Vrezonegerien o deus

c'hoant da dremen pemzek devez gant kenelled, gwir Vreiziz ha Kelted tra-mor kar o yez...

Evit gouzout hiroc'h, skriva da Zekre- tourez ar C'hamp, an Itron Vefa de Bel- laing, Place du Vally, Guingamp.

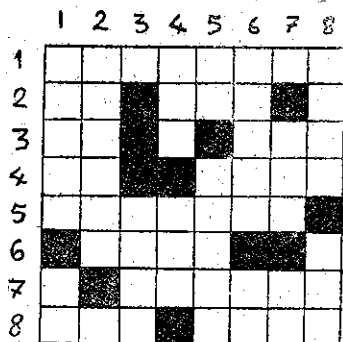
C'HOARIOU

RESPONT DA ZIVINADENNOU (Miz Mae)

1. An teod. — 2. Ne c'hell ket, pegwir ez eo maro : e wreg ne vefe ket bet intañvez e giz all. — 3. Ar gador, a droer-dezi ar c'hein evit azeza.

DIVINADENNOU

1. Kals miziou e chom war e benn; pa zav ac'hano, ne tra souezus, n'en deus nemet bleo gwenn, war eur penn kweñvet ha ruz. *Pe-
[tra eo?*
2. Hemañ a red dre an hent, ha n'en deus na daoulagad na dent. *[Petra eo?*
3. Awechou gant he holl lagadou e ra tro ar parkou. Alliesoc'h, eur penn ouz daou beulig ar penn all ouz eur peulig, e rank ober tro verrik, Petra eo?

MAT DA C'HOUZOUT

PENMARC'H (Penn-ar-Bed)

Kelc'h breizat Sant-Gwenole-Penmarc'h en deus divizet, en e vodadenn vras ziweza, sevel bep bloaz eur genstrivadenn war ar c'han hag an displegerezh brezonek.

Ar c'henstrivadegoù a vo graet er bloaz-mañ e Penmarc'h, d'an 12 a viz cost.

1	R	O	A	Z	O	N	A	D
2	A	R	M	E	L	I	O	U
3	N	E	P	E	Z	U		
4	Z	E	V	O		R	O	
5	R	O	Z		A		A	
6	A	N	A	L	A	D	U	R
7	S			I	O	L		
8	K	I	L	A	D	E	N	N

Geriou Kroaz
al Lagad-du, niv. 20

GERIOU-KROAZ AL LAGAD-DU (Niv. 21)

A-Blaen :

1. A weler war benn ar Roue.
2. Eno eo ganet Abraham. — Eus amzer
[da zont OBER.
3. Kensonennou RAZETER. — Da zerc'
[hel ar vag er porz.
4. Diou vogalenn eus MUIOC'H. — Gou-
[dor d'ar bagou.
5. Ober droug.
6. Kement-se a reas d'e vinviou o labou-
[rat ganto.
7. A lakae an tan.
8. RIZ kemmesket. — Unan eus kenta'
[Eskibien Gemper.

A-zerz :

1. A groz e kreiz an arne. — Ennañ e
[chomit.
2. Gourc'hemennou.
3. Taol da bouez amañ!
4. Unan eus ar zakramañchou. — TAN
[kemmet.
5. Ragano-gour (pronom personnel). —
[Kas d'ar post.
6. Ne varvont ket. — Ger-mell (article)
[dirak L.
7. TRO, war e benn. — Lenn en Afrika.
8. Perz-mat an den kreñv. — Graet gant
[kroc'hen.

Youl ar C'helc'h eo sikour ar re yaouank da drei muioc'h war ar brezoneg, hag ive rei tro da yaouankizou ar bobl da studia ar brezoneg, pegwir betek-hen, n'eus nemet ar studierien er skolioù bras hag o defe aotre da zeski e gwirionez ar brezoneg. Ne vefe ket mat e chomfe ar galloud-ze etre daouarn ar re hepken hag a c'hell ober studiou.

Prizioù kaer a vo da c'hounit.

Heti a reomp berz d'ar re a zo loc'het gant al labour-ze, hag a zikouro ar rod da drei en o c'horn-bro.

Ar brezoneg
"yez hon tadou"
er skolioù !

Gant al levr nevez
sklaer, ijinus, aes da gelenn
savet gant an Ao Seité ha Stephan

ha meulet gant :

An Ao Kardinal : Roques
Ao'n Eskob : Fauvel
Ao'n Eskob : Coupel
Ao'n Eskob : Le Bellesc

"YEZ HON TADOU"

(eul levr ar 192 pajenn)

Priz eur skouerenn : 345 lur,
Dre zek » : 335 ar pezh
Dre ugent » : 325 ar pezh
Dre hanter-kant : 310 ar pezh
Dre gant » : 300 ar pezh
hag ar mizou kas

e gwerz e ti ar BALB — B. P. 108 RENNES

C. C. P. 1171-35 - S¹⁶ ar BALB, 8, rue Légraverend, RENNES

E TI TREANTON

e kaver pep tra

Harnachou, Kinkailherez, Glaou
Koat "an Nord"

Houarn

Ha kement tra ho peus ezomm

en ti

war-dro an ti

hag en tiegez

TI TREANTON
E LANDIVISIAU

War Blasenn an Iliz ha plasenn Lourdes

Telefon 7

E KASTELL-PAOL

war ar Blasenn Vras

Telefon 130